

NORGES HØYESTERETT

Den 17. oktober 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-01806-A, (sak nr. 2008/1111), straffesak, anke over dom,

A (advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder spørsmålet om lagmannsretten har sørget for sakens opplysning i tråd med straffeprosessloven § 294, og om domsgrunnene er mangelfulle med hensyn til om fremsatte trusler var ”skikket til at fremkalde alvorlig Frygt”, jf. straffeloven § 227 første straffalternativ.
- (2) A, født 25. april 1990, ble 13. august 2007 satt under tiltale ved Oslo tingrett. Tiltalepost I lød slik:

”Straffeloven § 227 første straffalternativ

for i ord eller handling å ha truet med en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn 6 måneders fengsel, under slike omstendigheter at trusselen var skikket til å fremkalle alvorlig frykt

Grunnlag:

Ved tre anledninger tirsdag 6. februar og onsdag 7. februar 2007 i X, i forbindelse med akutt plassering på Y, truet hun, direkte og/eller via tredje person, B som er ansatt på barnvernsvakten. Truslene gikk ut på at hun skulle knivstikke og/eller drepe B eller lignende, hvilket var egnet til å fremkalle alvorlig frykt.”

- (3) Samme gjerningsbeskrivelse ga grunnlag for en tiltalepost II med samtidig overtredelse av straffeloven § 128 om trusler mot offentlig tjenestemann.
- (4) Oslo tingrett avsa 7. november 2007 frifinnende dom. Etter påtalemyndighetens anke avsa Borgarting lagmannsrett 14. april 2008 dom med slik domsslutning:

”1. A, født 25.04.1990, dømmes for overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ til en straff av fengsel i 40 – førti – dager. Straffen er en fellesstraff med den betingede delen av Oslo tingretts dom av 29. januar 2007. Fullbyrdelse av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år. I tillegg idømmes hun i medhold av straffeloven § 52 nr. 3 en ubetinget bot på 2 000 – totusen – kroner, subsidiært 4 – fire – dagers fengsel.

2. A, født 25.04.1990, frifinnes for tiltalebeslutningens post II.”

- (5) Fellelsen gjelder de to siste episodene nevnt i tiltalepost I, beskrevet som ett straffbart forhold. Et mindretall – to av meddommerne – stemte for frifinnelse, under henvisning til manglende forsett.
- (6) Frifinnelsen for post II gjelder straffeloven § 128. En samlet lagmannsrett fant at truslene ikke var fremsatt for å påvirke B til urettmessig å foreta eller unnlate en tjenestehandling.
- (7) As anke er fremmet for Høyesterett for så vidt gjelder lagmannsrettens saksbehandling – mangelfull opplysning av saken, jf. straffeprosessloven § 294. Utenfor anken har Høyesteretts ankeutvalg bedt partene uttale seg om domsgrunnene er tilstrekkelige for så vidt gjelder om truslene var ”skikket til at fremkalde alvorlig Frygt”, jf. straffeloven § 227.
- (8) *Jeg er kommet til* at anken fører frem, slik at lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil.
- (9) A ble våren 2006 tvangsplassert på Z barnevernsinstitusjon. De forhold tiltalen gjelder, står i forbindelse med at hun unnlot å vende tilbake til institusjonen etter besøk hos moren 5. februar 2007. Hun ble hentet av politiet, og var da sterkt ruset. Det ble bestemt plassering på --- (Y) i X.
- (10) Den første episoden nevnt i tiltalepost I gjaldt trusler om å ”ta” B, som da var barnevernskonsulent ved barnevernsvakten. Truslene ble fremsatt direkte overfor B i forbindelse med at A ble akutt plassert på Y natt til 6. februar 2007. En samlet lagmannsrett kom til at dette i høyden var trussel om legemsfornærmelse, og dermed ikke om handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder, slik straffeloven § 227 første straffalternativ krever.
- (11) For så vidt gjelder det saksforhold som ligger til grunn for fellelsen etter tiltalepost I, gjengir jeg følgende fra lagmannsrettens dom:

”6. februar 2007, dvs. samme dag som tiltalte ankom Y, snakket hun med en venninne på telefon. Samtalen ble i samsvar med vanlige rutiner ved Y overhørt av en av de ansatte, hvilket tiltalte var oppmerksom på. Lagmannsretten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltalte ved denne anledningen ga uttrykk for at hun skulle ’knivstikke’ B. Dette har også tiltalte erkjent at hun har sagt. Trusselen ble for øvrig oppfattet som så vidt alvorlig at vedkommende som overhørte telefonsamtalen

videreformidlet innholdet til styreeren ved Y, som senere orienterte B om hva tiltalte hadde sagt.

Om ettermiddagen 7. februar ble tiltalte kjørt fra Y til Z. Under transporten fremsatte hun igjen nye trusler mot B. Personen som overhørte truslene er ikke ført som vitne for lagmannsretten. C, som arbeidet som miljøterapeut ved Z, og som ble orientert om truslene og som skrev et notat om hendelsen, har forklart seg om forholdet. Det samme har B, som ikke var til stede da truslene ble fremsatt, men som senere ble varslet om disse. På grunnlag av vitneforklaringene fra C og B, finner lagmannsretten det bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltalte under transporten sa at hun skulle 'drepe' og/eller 'knivstikke' B."

- (12) Spørsmålet om lagmannsretten har begått saksbehandlingsfeil, må – slik denne saken ligger an – ses i sammenheng med det straffebud det er domfelt for, altså straffeloven § 227 første straffalternativ. Fellelse etter denne bestemmelsen krever at trusselen var fremsatt "under saadanne Omstændigheder, at Truselen er skikket til at fremkalde alvorlig Frygt". Dette er en objektiv norm – avgjørende er om trusselen var "skikket" til å fremkalle slik frykt. Ved vurderingen står naturligvis trusselens innhold sentralt. Hvorvidt trusselen var "skikket til at fremkalde alvorlig Frygt" beror imidlertid ikke bare på innholdet, men i stor grad også på sammenhengen trusselen er fremsatt i. Dette følger direkte av ordlyden, jf. formuleringen "under saadanne Omstændigheder". Jeg viser også til Rt. 1974 side 205, hvor Høyesterett fremhever at en slik samlet vurdering er nødvendig, siden det avgjørende for om straffebudet er overtrådt nettopp er om de konkrete omstendighetene ga grunn til alvorlig frykt for at trusselen ville bli iverksatt.
- (13) Det ligger i det jeg nå har sagt at det ikke kan felles for overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ alene fordi truslene etter sitt innhold går ut på noe som typisk og erfaringsmessig gir grunn til alvorlig frykt. For den dømmende rett må det være hevet over all rimelig og forstandig tvil at trusselen er egnet til å skape slik frykt ut fra den konkrete sammenhengen. Bevisførselen under skyldspørsmålet må legges opp i forhold til dette, om nødvendig ved at retten bevirker ytterligere bevisførsel i tråd med straffeprosessloven § 294.
- (14) Domfelte har gjort gjeldende at lagmannsrettens dom og ankeforhandling må oppheves, ettersom lagmannsretten ikke har sørget for sakens rette opplysning, slik straffeprosessloven § 294 krever. Det er vist til at lagmannsretten ikke sørget for å høre vitneforklaringene fra de personer som direkte hadde overhørt truslene A er domfelt for.
- (15) Hvor langt retten med utgangspunkt i straffeprosessloven § 294 plikter å iverksette ytterligere bevisførsel, beror på en rekke forhold, se for eksempel Rt. 2008 side 605. Bevisbildet for øvrig danner naturligvis bakteppet. Hva partene måtte mene om behovet for ytterligere bevisførsel, er også av betydning. Men retten har en selvstendig plikt til å sørge for nødvendig bevisførsel, blant annet basert på sakens karakter og betydning, og hva ytterligere bevisførsel vil kunne avklare i forhold til sentrale spørsmål i saken. Det vil også være av betydning om de aktuelle bevis kan fremskaffes ved rimelig innsats av tid, penger og andre ressurser i forhold til hva man må regne med kan oppnås.
- (16) Jeg føyer til at Høyesterett etter mitt syn bør vise en viss tilbakeholdenhet med å overprøve lagmannsrettens egen vurdering av behovet for ytterligere bevisførsel. Dette gjelder særlig der spørsmålet må avgjøres ut fra en samlet avveining av det totale, og ofte sammensatte, bevisbildet for lagmannsretten – et bilde som ikke kan gjenskapes for Høyesterett i forbindelse med en anke over lagmannsrettens saksbehandling.

- (17) For så vidt angår trusselen over telefonen 6. februar, har lagmannsretten i all hovedsak bygget på fornærmedes forklaring. Denne var basert på kunnskap hun hadde fått om trusselen via bestyreren på Y – som i sin tur hadde fått formidlet trusselen fra den medarbeideren som hadde overhørt telefonsamtalen A hadde med sin venninne. Lagmannsretten har også støttet seg til at A overfor politiet erkjente å ha ordlagt seg som i tiltalen. Dette var i et avhør nesten fire måneder etter episodene, og A har tatt atskillige forbehold. Hun erkjente heller ikke straffeskyld.
- (18) Når det gjelder episoden 7. februar, har lagmannsretten utelukkende bygget på forklaringer fra miljøterapeut C og fra B. C hadde sin informasjon om trusselen fra den som overhørte den under transporten. B fikk vite om den senere, uvisst på hvilken måte.
- (19) Lagmannsretten hørte altså ikke forklaringer fra de umiddelbare vitner til de to trusselepisodene fellelsen gjelder. Etter det opplyste fantes slike vitner, og jeg legger til grunn at disse uten nevneverdige kostnader eller vansker kunne ha forklart seg for lagmannsretten. Det kan etter mitt syn heller ikke være tvilsomt at disse vitnene burde ha vært hørt. Ikke bare kunne man fått et vesentlig mer pålitelig avgjørelsesgrunnlag på denne måten, ettersom videreformidlete vitneforklaringer lett vil inneholde flere feil og forskyvninger enn forklaringer fra umiddelbare vitner. Man ville også fått mulighet for eksaminasjon opp mot – og en reell kontradiksjon omkring – det konkrete hendelsesforløpet og rammene rundt det. Jeg minner i den forbindelse om at det springende punkt i saken var om de aktuelle utsagn var ”skikket til at fremkalde alvorlig Frygt”, og i en slik situasjon vil det være særlig viktig at de som overhørte utsagnene forklarer seg om den situasjonen som forelå da utsagnene fremkom. For min vurdering her har det også betydning at truslene var fremsatt overfor profesjonelle behandlere i forbindelse med tvangstiltak mot ei mindreårig, ruset og behandlingstrengende jente på institusjon. Det lå da an til at retten måtte ha et spesielt blick for behovet for ytterligere avklaringer med hensyn til foranledning og kontekst, med særlig tanke på å kunne vurdere om trusselen fremstår som alvorlig ment, slik at den dermed var egnet til å fremkalle alvorlig frykt.
- (20) I direkte forbindelse med spørsmålet om mangelfull opplysning av saken, er det utenfor anken tatt opp om lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle med hensyn til om truslene var ”skikket til at fremkalde alvorlig Frygt”, jf. straffeloven § 227 første straffalternativ. Om det temaet sier lagmannsretten:
- ”Truslene som tiltalte fremsatte i telefonsamtalen på Y og under transporten fra Y til Z innebar at tiltalte truet med knivstikking, dvs. legemsbeskadigelse, eventuelt også drap. Dette er handlinger som har en strafferamme på mer enn seks måneders fengsel, jf. straffeloven § 229 og § 233, og som således omfattes av straffeloven § 227 første straffalternativ. Lagmannsretten legger videre til grunn at truslene objektivt sett er skikket til å fremkalle alvorlig frykt hos den som truslene var rettet mot. Det er ikke noe krav at vedkommende rent faktisk blir redd. I dette tilfellet er det imidlertid ikke tvilsomt at B opplevde truslene som skremmende, og at hun ble svært redd.”**
- (21) Lagmannsretten peker altså på at truslene etter sitt innhold gjelder å ”drepe” og/eller ”knivstikke” B, og konstaterer at lovens vilkår for fellelse på dette punkt dermed er oppfylt. Det står ingenting om de konkrete omstendighetene knyttet til at truslene ble fremsatt, om den direkte foranledningen til dem, hvordan ordene falt eller hvordan A ellers opptrådte. Dette fremgår heller ikke av tiltalen som er gjengitt i dommen, eller av

dommen lest i sammenheng. Slik bevisførselen var lagt opp og avgrenset for lagmannsretten, var det for øvrig neppe grunnlag for en mer inngående beskrivelse.

- (22) Når det ikke fremgår av dommen hva lagmannsretten bygger på – utover truslenes innhold – når den har konkludert med at truslene ga grunn til alvorlig frykt, har Høyesterett ikke tilstrekkelig grunnlag til å prøve lagmannsrettens rettsanvendelse.
- (23) Begge de saksbehandlingsfeil som her foreligger leder til at dommen med ankeforhandling oppheves, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd og § 343 annet ledd nr. 8 sammenholdt med § 347 første ledd.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

- (25) Dommer **Tønder:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (27) Dommer **Flock:** Likeså.
- (28) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: